

УДК 330.341.1:33(477)

Сіренко Н.М., д.е.н., професор

Голота І.М.

Миколаївський національний аграрний університет

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В даній статті розглянуто пріоритетне значення інновацій у забезпеченні стійкого соціально-економічного розвитку України. Проаналізовано основні причини низького темпу інноваційної діяльності в Україні та запропоновано ефективні шляхи вирішення даної проблеми.

Ключові слова: стійкий розвиток, інноваційна діяльність, соціально-економічний простір, інвестиції, кластеризація, інновації, конкурентоспроможність.

Сиренко Н. Н., Голота И. Н

РОЛЬ ИННОВАЦИЙ В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

В данной статье рассмотрено приоритетное значение инноваций в обеспечении устойчивого социально-экономического развития Украины. Проанализированы основные причины низкого темпа инновационной деятельности в Украине и предложены эффективные пути решения данной проблемы.

Ключевые слова: устойчивое развитие, инновационная деятельность, социально-экономическое пространство, инвестиции, кластеризация, инновации, конкурентоспособность.

Syrenko N., Golota I.

ROLE OF INNOVATION IN SUPPORT SUSTAINABLE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

In this article considered priority importance of innovation in ensuring the sustainable socio-economic development of Ukraine. Analyzed the main reasons low rate of innovation activity in Ukraine and is offered effective ways to address this problem.

Keywords: sustainable development, innovation, social and economic environment, investment, clustering, innovation, competitiveness.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Вихід України з кризи і забезпечення перманентного соціально-економічного зростання надають інноваціям переважного рішення у факторах розвитку. Реалізація інноваційного розвитку – головне завдання державної політики України. Напрями розвитку інновацій визначаються не лише державними потребами, а й значною мірою залежать від процесів, які відбуваються в світовому соціально-економічному просторі.

Аналіз останніх наукових досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженням впливу інноваційних процесів на соціально-економічний розвиток країни, зокрема, займалися Андрійчук В., Бейлі Дж., Геєць В., Губський Б., Згуровський М., Лук'яненко Д., Менсфілд Е., Нельсон Р., Папп Н. [1], Сіренко Н. [7] та багато інших.

Однак, деякі питання щодо пріоритетних напрямів спрямування державної інноваційної політики в умовах переходу до стійкого розвитку потребують деталізації.

Цілі статті є обґрунтування необхідності активізації інноваційної діяльності як на мезо- так і макрорівнях, роль держави в процесі управління інноваційним розвитком , а

також сприяння забезпеченню сталого розвитку України у соціальному, економічному та екологічному аспектах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поширення інноваційних процесів в Україні стримується цілою низкою організаційних, фінансових та правових чинників, а сама українська економіка досі базується на сировинному та низько технологічному устрої [1].

Важливою умовою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку національної економіки є перехід до інноваційної моделі її розвитку. Цей перехід забезпечить в народному господарстві більш якісні соціально-економічні та структурні зміни. Інноваційна орієнтація економіки потребує активної участі держави.

Інноваційний тип розвитку полягає в перенесенні акценту на використання найновітніших технологій, випуск високотехнологічної продукції, прогресивні управлінські та організаційні рішення в інноваційній діяльності, інтелектуалізацію всієї виробничої діяльності. Проте, перехід до інноваційної моделі економічного розвитку потребує реалізації таких основних завдань:

– розвитку конкурентоспроможного підприємницького сектора та його ядра – великих корпорацій, його здатності до концентрації і перерозподілу коштів у пріоритетні напрями;

– дотримання державних пріоритетів розвитку освіти, науки і технологій;

– повноцінної інтеграції в інноваційну сферу, світову торгівлю наукомісткими товарами та інтелектуальною власністю.

Основною причиною низького темпу інноваційної діяльності в Україні є низький платоспроможний попит на інновації, внаслідок чого майже 73% фінансування інноваційної діяльності здійснюється за рахунок власних коштів підприємств. Тобто, повільне здійснення інноваційної діяльності підприємств України пояснюється, в першу чергу, обмеженими джерелами задля її фінансування. Також, не в повному обсязі використовуються непрямі заходи стимулювання впровадження інновацій (Таблиця 1).

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні (млн грн)

Роки	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3

Джерело: розроблено автором з використанням матеріалів [2]

Для реалізації інноваційної моделі розвитку національної економіки потрібне належне фінансове забезпечення, недостатність якого актуалізує питання залучення інвестицій або ж зовнішніх запозичень. Однак, значна частина власників підприємств не поспішає з модернізацією наявних і створенням нових сучасних виробничих потужностей, тому одним з головних інвесторів має стати держава, фінансове становище якої нині не дає їй змоги самотужки реалізовувати масштабні інвестиційні проекти [3].

Ще однією причиною розвитку інноваційної діяльності в Україні є законодавча база. Фундаментальною проблемою законодавчої бази є відсутність координації

законодавчих актів між собою та невідповідність їх економічній ситуації в країні. Неєфективна правова база залишається вкрай вразливою для втручання, корупція і далі підриває крихке верховенство закону. Невід'ємною частиною є й те, що впровадження інновацій на підприємствах характеризується великими перервами та нерівномірністю.

Недооцінка ролі інновацій у забезпеченні стійкого розвитку призвело до відставання України від країн ЄС за багатьма соціально-економічними показниками. Сьогодні країни ЄС – це країни із злагодженими складовими стійкого розвитку: екологічною, економічною, соціальною (Рисунок 1).

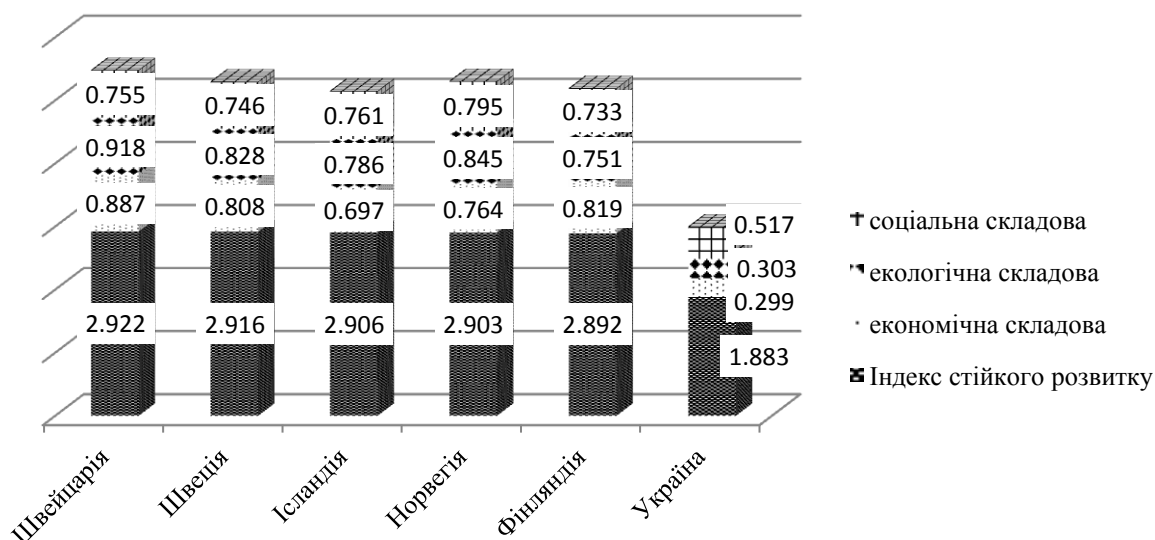

Рис. 1 Показники країн за індексом стійкого розвитку в 2013 році

Джерело: розроблено автором з використанням матеріалів [4]

Показовою особливістю є те, що ці країни не належать до супердержав із провідними економіками. Характерна особливість цих країн – домінування у структурі доданої вартості їхніх економік значної частки інтелектуальної та високотехнологічної праці. Усі ці країни є світовими лідерами за індексами екологічного виміру, конкурентоспроможності та за індексом суспільного розвитку, заснованого на знаннях [5].

Україна, маючи ресурсні переваги для забезпечення економічного зростання, повинна спрямовуватися на створення і поширення інновацій, здатних підвищити продуктивність природних факторів виробництва.

За даними [2014 Index of Economic Freedom] в Україні: ВВП – 335,2 млрд дол., темп зростання ВВП – 0,2%, ВВП на душу населення – 7375 дол., прямі іноземні інвестиції – 7,8 млрд дол. Оцінка економічної свободи в Україні становить 49,3 бали, що ставить її економіку на 155 місце серед 186 країн світу в Індексі 2014 року. Значення оцінки на 3 пункти вище, ніж у минулому році, з помітним збільшенням п'яти з десяти економічних свобод. Україна займає останнє місце з 43 країн у регіоні Європи, її загальний бал нижчий, ніж у середньому в світі [6].

У зв'язку із відсутністю координації між елементами системи державного регулювання інноваційної діяльності в Україні першочергово, враховуючи вимоги глобального середовища, необхідно окреслити роль, яку відіграє держава в процесі управління інноваційним розвитком, її функціями в цій сфері [7]:

- здійснення моніторингу потреб суспільства, встановлення їх пріоритетності відповідно до політики національної безпеки та інформаційне забезпечення інших суб'єктів інноваційного процесу;

- законодавчо-нормативне забезпечення інноваційного процесу;

- створення і розвиток інфраструктури інноваційного процесу.

Дієвим механізмом активізації інноваційної діяльності може стати створення фінансово-інноваційних груп в регіонах України. Вони можуть являти собою кластери, що складаються з виробничих підприємств та наукових установ.

Висновки. Основною метою підвищення ролі інноваційної складової є сприяння забезпеченню сталого розвитку України у соціальному, економічному та екологічному аспектах. Способи реалізації такого завдання вбачаються у створенні в регіонах України відповідних інституційних, правових, соціально-економічних та інфраструктурних умов підтримки інноваційних кластерних ініціатив.

Джерелами інновацій сьогодення можуть бути наукові дослідження та знання, отримані в процесі навчання на власному досвіді. Елементами інноваційної моделі країни повинні бути матеріально-технічні, фінансово-організаційні й кадрові можливості, соціально-психологічні фактори колективу.

За оцінками аналітиків, “дозрівання” українського суспільства до рівня успішних націй і народів, успішних країн і їх економік здійснюється значними темпами. За різними оцінками, ці темпи у 3-5 і навіть 10 разів вищі, ніж у розвинених демократій Заходу, які пройшли цей шлях у XVIII-XX ст.

Головне сьогоденнє завдання – правильно визначити стратегічні орієнтири розвитку держави, народу, нації на майбутнє, інтегруватися в глобалізований світ зі збереженням власної індивідуальності та інтересів.

Список використаних джерел:

1. Папп Н. В. Роль інноваційно-інвестиційного процесу у соціально-економічному розвитку регіонів / Н. В. Папп // Наук. вісн. Ужгородського університету. – 2011. - № 32. – С. 98 – 103.
2. Державна статистика України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Саліхов О. Б. П'ять кроків до створення та успішної реалізації національної інноваційної стратегії. Досвід Європи / О. Б. Саліхов, О. В. Крехівський // Економіка та держава. – 2011. – № 1. – С. 9–11.
4. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wdc.org.ua/uk>.
5. Згуровський М. Україна у глобальних вимірах сталого розвитку / М. Згуровський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/articles/46725>.
6. Індекс економічної свободи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/country/ukraine>.
7. Сіренко Н. М. Система державного управління інноваційним процесом в Україні / Н. М. Сіренко, В. А. Дубінін // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — Миколаїв, 2007. — Т.1, Спец. вип. 3 (41). — С.190—194.